

գիրբը գտնելու և անոնք ձեռարբերու
լու կամ դասաւորելու :

Ս. Մեսրոպի համար հայ գիրբրու
ձեւի կամ ձայնի խնդիրը դժուարին
չէր լուծելը և այս բանին համար ա-
նոր տարիներու աշխատանքը վերագ-
րելը ո՛չ միայն ծիծաղելի կը թուի
ինձ, այլ անոր բարձր արժանիքին
վրայ ստուեր մը կը ձգուի :

Ս. Մեսրոպի սիրա մաշուք գործը
եղած ըլլալու է բառերու արմատները
գտնել, անոնց ուղղագրութիւնը ճշ-
գել և գիրբրու դերին ու զօրութեան
վերահասու ըլլալ :

Շատեր գտնուեցան, որ նոյնաճըն-
չուն տառերը աւելորդ նկատեցին եւ
մինչեւ իսկ առաջարկեցին հայ այբու-
բենը զեղչել . . . որովհետեւ չէին կրը-
նար պատճառաբանել թէ ի՞նչու հա-
մար հայրը ի գրով պէտք է գրուի եւ
ո՛չ ՚ գրով :

Ի՞նչ հարկ՝ ք գիրին, երբ զ գիրն
ունէինք :

Ի՞նչու կաթը՝ ք գրով և ո՛չ զ
գրով կը գրուի, արդի գրագէտները
ասոնց գոհացուցիչ պատասխան մը
չունին, բայց Ս. Մեսրոպ պէտք էր
ասոնց ամենուն պատասխանել, ինչ-
պէս նաեւ ուրիշ շատ մը հարցում-
ներուն :

Ահա, Ս. Մեսրոպի ամենէն զրժ-
ուարին գործը, զոր լուծելու համար
շատ տարիներու և անդուլ աշխա-
տանքի պէտք ունէր :

Արքունական զիւանէն հրաժարե-
լով ինքզինքը եկեղեցականութեան
նուիրող ազգասէր և անձնագոհ հո-
յակապ անձնատուրութիւն մը՝ Ս. Մես-
րոպ կրնար գլուխ հանել հայ տառե-
րու տաղտկալի, բազմակնճիտ մաշե-
ցուցիչ մեծ գործը, մի միայն Ս. Սա-
հակի նման անզուգական գրագէտ
հայրագետի մը խրախոյսնելով և
գործնական աջակցութեամբ :

Բայց ո՛չ ցարդ կարծուած գիրե-
րու գիւտը, որ շատ կ'անշքանայ մա-
նաւանդ Դանիէլեան գիրբրու գոյու-
թիւնը խոստովանելէ ետք, եւ պէտք
չը մնար տարիներու աշխատութեան :

Իւրեմն ի՞նչ բանի համար Ս. Մես-
րոպ ինքզինքը մաշեցուց, երբ գի-
րբրու մեծ մասը կար, օտար լեզու-
ներու ծանօթ էր, ուստի, պակաս գի-
րբը գտնել զիրին էր :

Կը հաւատամ թէ՛ Ս. Մեսրոպ աշ-
խատեցաւ գիրբրու զօրութիւնը գտնել
կամ մէկ բառով իր մեծ գործը եղաւ
բառերու ուղղագրութեան խնդիրը
լուծել :

Այս մասին մէկ քանի օրինակ ա-
ռաջ բերել աւելորդ չէ կարծեմ, քըն-
նութիւնը բանասէրներու յանձնելու՛ն
կիթել բային արմատն է կիթ :

Այս կիթ երկու բաղաձայն գիրին
մէջ, մէկ մէկ ձայնաւոր աւելցնելով
կ'ունենանք կաթ, կիթ կութ բառերը,
որոնցմէ չի՞նուած են ուրիշ բարդ բա-
ռեր կաթնտու, հաւկիթ, ձկնկիթ,
այդեկութ եւ այլն :

Թղթրը հակառակ Դ ին կարծես
բարձրութիւն մը ցոյց կուտայ, իսկ
Ռ և Բ գիրբը շարժողութեան իմաստ
մը կուտան բառին :

Առնել, առուտ, պատերազմ եւլն :

ՀԱՅ ԳԻՐԵՐՈՒ ԳԻՒՏԻՆ

1500 ԱՄԵԱԿԻ

Ն Ի

ՀԱՅՈՒՆԱՆ ՏՊԱԿՐՈՒԹԵԱՆ 400 ԱՄԵԱՅ
ՅՈՐԵԼԻՆԱՆԻ ԱՌԻԻԻ

Չեմ գիտեր ի՞նչպէս պիտի մաս-
նակցի թուրքիոյ հայը Մեսրոպեան
գիրբրու գիւտին և հայկական տպագ-
րութեան չորս հարիւամեայ յորեկեա-
նին, որու փակումը պիտի ըլլայ յա-
ռաջիկայ Հոկտեմբեր 13ին Ս. Էջ-
միածին :

Փափաքելի է, որ թուրքիոյ հայը
ունենայ իր արժանաւոր պատուի-
րակները, այդ պատմական հանդէսին՝
անոնց հետ զրկելով Պոլսոյ մէջ տըպ-
ուած առաջին գիրքերէն զատ, հին
և նոր հայ գրողներու պատմական,
գրական ու բանաստեղծական երկերն
ու զէմքերը, ինչպէս նաև գրուագ-
ներ Ս. Մեսրոպի հիանալի գիւտե-
րուն :

Գիւտերուն ըսի, որովհետեւ չեմ
ընդունիր թէ՛ Ս. Մեսրոպ միայն հայ
գիրբրու ձեւերը ու ձայնները գտնելու
աշխատեցաւ, որոնք ինքնին մեծ նը-
շանակութիւն մը չունին, երբ նկատի
առնուի թէ՛ նոյն ատեն փիւնիկեան,
Ասորական, Պարսկական, Լատինական
և Յունական գիրբը գոյութիւն ու-
նէին և Ս. Մեսրոպի ալ ծանօթ լին :
Հետեւաբար, ինչպէս այսօր, նոյն
ատենն ալ, ժողովօրդի մը գիր հնա-
րելը դժուար չէր, և ի՞նչպէս գի-
տենք, բազմաթիւ ազգեր Լատինական
մէկ քանի գիրբրու վրայ շեշտեր կամ
անոնց ներքեւ փշիկներ աւելցնելով
կրցան իրենց լեզուին յարմարացնել ու
գիր ունենալ :

Տեսանք նաև հայ տառերով տըպ-
ուած հայոց պատմութիւն, քրիստո-
նէական և աւետարան քրդական լեզ-
ուով :

Ասոնք ապացոյցներ են թէ՛ Ս.
Մեսրոպ իբր մեծամուտ գրագէտ,
լեզուագէտ և զիւանադպիր պէտք
չունէր ան բազմաչարչար աշխատու-
թեան, որ մաշեցուց իր կեանքը հայ